

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศในปัจจุบันท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเกินกว่าจะคาดการณ์ได้แน่นอน ทั้งภาคเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคมและวัฒนธรรมล้วนส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งมวล ประเทศต่าง ๆ พยายามที่จะปฏิรูปหรือปรับเปลี่ยนระบบหรือกลไกทางสังคมต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ให้นำพาสังคมไปสู่ความมั่นคง ยั่งยืน สำหรับประเทศไทยการพัฒนาประเทศทุกขั้นตอนนี้ต้องอาศัยความร่วมมือ ครอบคลุม เป็นไปตามขั้นตอน รวมทั้งการเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกในคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วยความเพียร อันจะเป็นภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ให้พร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งในระดับความครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในระยะหลัง ๆ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมและมุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา” ปรับเปลี่ยนวิธีแบบแยกส่วนมาเป็นบูรณาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาระดับปริญญา พุทธศักราช 2551 เอกสารทางวิชาการหมายเลข 14/2551)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 12 ปี โดยให้ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการศึกษา โดยทัดเทียมกับบุคคลอื่นนอกจากนี้ การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชนการศึกษาทางเลือกของประชาชนการเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตก็ได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมจากรัฐ (มาตรา 49) เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวได้รับสิทธิเพิ่มขึ้นในการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม (มาตรา 52) (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2550 : 19-20) สำหรับการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวดที่ 4 ยึดหลักให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ พัฒนาดตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการ

ศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพเน้นความสำคัญ ทั้งความรู้ คุณภาพ กระบวนการเรียนรู้และการบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ การศึกษา ส่วนกระบวนการเรียนรู้นั้นให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมและ สนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ แหล่งข้อมูล และแหล่งเรียนรู้อื่น อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบันนี้มุ่งเน้นที่จะให้องค์กรของสังคม ทุกส่วนเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาและให้มีการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา มที่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีอำนาจอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ของตนเองมากขึ้น โดยเฉพาะสถานศึกษามีอำนาจ และความรับผิดชอบค่อนข้างเบ็ดเสร็จ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management : SBM) ด้วยความเชื่อที่ว่า การตัดสินใจที่ดีที่สุดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา น่าจะเกิดจากการตัดสินใจของคณะบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่อยู่ใกล้ชิด และมีส่วนเกี่ยวข้องกับ ผู้เรียนมากที่สุดและที่สำคัญกระบวนการบริหารจัดการจะต้องมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะ ผลการศึกษาหรือคุณภาพนักเรียนจะเกิดขึ้นที่โรงเรียนเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 39 หมวด 5 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ไปยัง คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง โดยหวังว่าเมื่อมีการกระจายอำนาจออกจากกระทรวงไปแล้ว ขั้นตอนการบริหารจะน้อยลง เวลาที่ใช้ในการตัดสินใจ แต่ละเรื่องจะสั้นลง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจะ พึ่งตนเองมากขึ้น ดังนั้น สถานศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยปฏิบัติที่สำคัญที่สุดจะต้องแสดง บทบาทให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่เน้นการบริหาร จัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วม ให้ทุกคนทุกฝ่ายได้แสดงความคิดเห็นและเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง

เมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 สำนักงานบริหารงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในฐานะ หน่วยงานหลักที่ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นองค์กรหลัก

ในการสร้างสังคมอุดมปัญญา ด้วยการจัดการให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ซึ่งมีภารกิจในการจัดการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายนักศึกษาที่เป็นผู้ใหญ่มีคุณลักษณะความต้องการและเป้าหมายการจัดการศึกษาแตกต่างจากกลุ่มเป้าหมายนักเรียนในระบบโรงเรียนจึงได้พัฒนาหลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยมีแนวคิดหลักการและปรัชญาที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า ผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ในชีวิตมาพอสมควร สาระการเรียนรู้ที่จัดให้จึงพัฒนาให้เหมาะสมกับวัย เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันตามสภาพการดำเนินชีวิตจริง ทั้งนี้ได้ยึดสาระมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งเป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ตามหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ซึ่งเป็นงานที่ต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจงานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นอย่างดี สามารถนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติอย่างผู้ชำนาญการจึงจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาประชาชนทุกระดับทุกวัย ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อนำ ไปสู่การสร้างสรรค์สังคมอุดมปัญญาซึ่งศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยมีภารกิจ 5 พันธกิจ จำแนกเป็น 1) จัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานนอกระบบ 2) จัดการศึกษาเพื่อทักษะอาชีพ 3) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต 4) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม และ 5) จัดการศึกษาตามอัธยาศัยสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอำนาจเจริญ มีสถานศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในสังกัด จำนวน 7 แห่ง ห้องสมุดประชาชนอำเภอจำนวน 7 แห่ง ห้องสมุดเฉลิมราชกุมารี 1 แห่ง การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลในสังกัด จำนวน 66 แห่งมีแหล่งเรียนรู้และภาคีเครือข่ายอยู่ในพื้นที่ มีบุคลากรข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งสิ้น 125 คน การบริหารงานอยู่ภายใต้ความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษาได้กำหนดการประชุมภาคเรียนละ 2 ครั้ง การบริหารงานภายในสถานศึกษาตามกรอบโครงสร้าง 3 กลุ่มงาน 1) กลุ่มงานอำนวยการ 2) กลุ่มงานยุทธศาสตร์และการพัฒนา 3) กลุ่มงานการศึกษานอกระบบ การบริหารองค์กร โดยเฉพาะองค์กรที่มีทั้งสถานะเป็นทั้งส่วนราชการและสถานศึกษา ต้องใช้กระบวนการบริหารจัดการที่หลากหลาย และการดำเนินงานการจัดกิจกรรม

การศึกษานอกระบบและการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลตามพันธกิจงาน โดยใช้การศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลเป็นฐานในการจัดกิจกรรม ให้กับกลุ่มเป้าหมายใน
ระดับหมู่บ้านและชุมชน

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้น ซึ่งให้เห็นว่าการจัดการศึกษา
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จะประสบผลสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับ
ทุกฝ่ายเข้า มามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ด้วยมีความเชื่อว่าการตัดสินใจที่ดี
ที่สุดเกี่ยวกับการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยน่าจะเกิดจากการตัดสินใจที่ดี
ของบุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด และคนในชุมชนได้ร่วมมือกัน
อย่างต่อเนื่อง และเอาใจใส่ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนด้านการศึกษาตลอดชีวิต แก่ประชาชน
ในพื้นที่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษา การดำเนินงานการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของของ
คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลสังกัด จังหวัดอำนาจเจริญ
ตามพันธกิจทั้ง 5 พันธกิจ ประกอบด้วย การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ การจัดการ
ศึกษาวิชาชีพ การจัดการศึกษาทักษะชีวิต การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน และการ
จัดการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนางาน และ
การพัฒนาการศึกษาของชาติ ให้มีคุณภาพทัดเทียมกับอารยประเทศและพร้อมที่จะเข้าสู่องค์กร
แห่งการเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัย เรื่อง การดำเนินงานการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของคณะกรรมการ
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดจังหวัดอำนาจเจริญ

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษา การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จังหวัดอำนาจเจริญ
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาตามความคิดเห็นของ
คณะกรรมการ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดจังหวัด
อำนาจเจริญ จำแนกตามสถานภาพและระดับการศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินงานการจัดการศึกษาของคณะกรรมการ
ต่อการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดจังหวัดอำนาจเจริญ

สมมติฐานการวิจัย

คณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลที่มีสถานภาพต่างกัน และระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นคณะกรรมการและกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล จำนวน 462 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นประธานคณะกรรมการ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล กรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล กรรมการที่เป็นตัวแทนองค์กรนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล กรรมการที่เป็นอาสาสมัครการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลและกรรมการเลขานุการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบลกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 215 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยวิธีจับฉลาก

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ คณะกรรมการและกรรมการจำแนกตามสถานภาพและวุฒิการศึกษา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินงานการจัดการศึกษาความคิดเห็นของคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดจังหวัดอำนาจเจริญ ทั้ง 5 ภารกิจ (สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 7-8)

2.2.1 จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ

2.2.2 จัดการศึกษาเพื่อทักษะอาชีพ

2.2.3 จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต

2.2.4 จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

2.2.5 จัดการศึกษาตามอัธยาศัย

3. ระยะเวลาของการศึกษา ระหว่างเดือน เมษายน – ตุลาคม พ.ศ. 2554

4. กรอบแนวคิดการศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาของ การศึกษานอกระบบและ
การศึกษาตามอัธยาศัยตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัยจังหวัดอำนาจเจริญ

2. ได้แนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล
3. ได้ข้อมูลสารสนเทศ หรือแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และครูตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาและวางแผนการกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมให้ประชาชน ที่พลาดโอกาสทางการศึกษาค้นหาความรู้ด้วยตนเองอย่างกว้างขวางและต่อเนื่องเพื่อนำความรู้ไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นหรือเพื่อเป็นพื้นฐานในการจัดการศึกษาต่อไปในระดับที่สูงต่อไป โดยมีรูปแบบ วิธีการที่เหมาะสม และมีสาระหลักสูตรที่หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย กิจกรรมการศึกษา ได้แก่ การส่งเสริมการรู้หนังสือ การศึกษาเบ็ดเสร็จพื้นฐาน การศึกษาในหลักสูตรเทียบเท่า การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งวัดโดยใช้มาตรประมาณ 5 ระดับ คือ ระดับการปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

2. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพของบุคคล โดยให้บุคคลในชุมชนที่สนใจประกอบอาชีพระยะสั้นในสาขาวิชาต่างๆ ที่จะประกอบอาชีพเป็นอาชีพเสริม ทั้งยังจัดอบรมเพื่อให้การพัฒนาตามศักยภาพในอาชีพ เป็นการเพิ่มช่องทางในอาชีพ เพื่อให้เกิดความมั่นคงและการเพิ่มมูลค่าให้กับอาชีพ โดยแบ่งเป็นกลุ่มผู้ต้องการเรียนรู้ทักษะอาชีพ แต่ไม่อาจนำไปประกอบอาชีพได้ กลุ่มผู้รับการอบรมเพื่อเข้าสู่อาชีพ กลุ่มผู้มีอาชีพเดียวกัน ที่ต้องการพัฒนาอาชีพของตนให้ดียิ่งขึ้น และกลุ่มที่ต้องการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้พัฒนาอาชีพตนเอง ซึ่งวัดโดยใช้มาตรประมาณ 5 ระดับ คือ ระดับการปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

3. การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต หมายถึง เป็นการศึกษาค้นหา เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานของบุคคล มุ่งหมายที่จะเสริมสร้าง

ความสามารถให้กับบุคคล เพื่อให้มีทักษะชีวิตในการแก้ปัญหาเฉพาะด้านให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่และแต่ละสถานการณ์ โดยใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันเข้าด้วยกัน ซึ่งวัดโดยใช้มาตรฐานค่า 5 ระดับ คือ ระดับการปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

4. การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน หมายถึง การจัดการศึกษาที่มุ่งใช้กระบวนการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมและชุมชนให้มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง มีความเอื้ออาทร มีคุณธรรม จริยธรรม สืบทอดวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดทิศทางการพัฒนาของสังคมและชุมชนตามแนวทางตามระบบประชาธิปไตย โดยให้มีกิจกรรมการพัฒนาสังคมและชุมชน การจัดนิทรรศการการศึกษา จัดค่ายเยาวชนประชาธิปไตย/ค่ายประชาชนประชาธิปไตยและจัดกิจกรรมธรรมะเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน ซึ่งวัดโดยใช้มาตรฐานค่า 5 ระดับ คือ ระดับการปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

5. การศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวิถีชีวิตซึ่งเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่และทุกช่วงวัยของชีวิต ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากประสบการณ์การทำงาน สภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นการเรียนรู้เพื่อเพิ่มพูนความรู้เจตคติ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อตอบสนองความต้องการการเรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และศักยภาพของแต่ละบุคคล ให้สามารถศึกษาได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งวัดโดยใช้มาตรฐานค่า 5 ระดับ คือ ระดับการปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

6. การศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง การศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา

7. หัวหน้า การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล หมายถึง ครูศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ครูอาสาสมัคร ที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์บริการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอำนาจเจริญ

8. คณะกรรมการ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล หมายถึง บุคคลที่มีคุณลักษณะและคุณสมบัติตามที่กำหนดได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาโดยผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอำนาจเจริญ ดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

9. นักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง นักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่กำลังศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกระบบในสังกัดจังหวัดอำนาจเจริญ

10. อาสาสมัคร การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หมายถึง ตัวแทนที่ ปฏิบัติหน้าที่ สำรวจชุมชน จัดการเรียนการสอน ส่งเสริม และประสานงานการจัดกิจกรรม การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในสถานศึกษาและพื้นที่รับผิดชอบ

11. ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน หมายถึง ลูกจ้างชั่วคราวที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนใน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนประจำตำบลในความรับผิดชอบของสถานศึกษา

12. สถานศึกษา หมายถึง ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอำนาจเจริญ

13. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอำนาจเจริญ หมายถึง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดอำนาจเจริญ

14. การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตำบล หมายถึง เป็นหน่วยจัด กิจกรรมการเรียนรู้การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ตั้งอยู่ในตำบล

15. กศน. หมายถึง การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย